

De boekjes van A. HANS worden in alle boeken aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dat veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt worden bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Zie hier eenige van de laatste titels:

401. Het spook op de spoorbaan. — 402. Avonturen met een Hoed. — 403. Een Woelig Leven. — 404. De Geheimzinnige Kruisvaarder. — 405. De avonturen van den Hovenier. — 406. Een bange Vlucht. — 407. De nieuwe Kasteelheer. — 408. De jonge Landlooper. — 409. De twee Kameraden. — 410. De Spion. — 411. De Dochter van den Visscher. — 412. De Dochter van den Bezembinder. — 413. Een Huichelaar. — 414. De erkentelijke Indianenhoofdman. — 415. Onverwachte Avonturen. — 416. Een vreemde Nacht. — 417. De hoeve bij de duinen. — 418. Leo op de Kostschool. — 419. De moedige Padvinder. — 420. De Dragoonier van het Uilenhof. — 421. De strijd tegen de slavernij. — 422. De jonge Alpengids. — 423. Het onverwachte Erfdeel. — 424. De vrijdelde Diefstal. — 425. Op het eenzame Eiland. — 426. In den Sneeuwstorm. — 427. Sinterklaas in den Woonwagen. — 428. Het vuur in den nacht. Een moedige Knaap. — 429. Het Kerstfeest der Schipbreukelingen. — 430. Voor het Recht. — 431. Het spook van Sylt. — 432. De dappere Kasteelknaap. — 433. In Duizend Vrezen. — 434. De Toovenares van Diksmuide. — 435. Acht maanden op een onbewoond eiland. — 436. Ontmaskerd. — 437. Een gestoorde Nacht. — 438. De stem aan de deur. — 439. Het geheimzinnig bedrijf. — 440. De smokkelaars van Blank boerghe. — 441. Een drama aan de grens. — 442. Een Godsoordeel. — 443. De verlaten. — 444. Zigeuners op 't dorp. — 445. Een Rakker. — 446. De dochter van den Indianenhoofdman. — 447. De Smokkelbende. — 448. Het verlaten schip. — 449. De Werklooze. — 450. De avonturen in de Hooglanden. — 451. De gestoorde Zedagenkoers. — 452. Uit een gezin. — 453. Een Smokkelavontuur. — 454. De Weezen van de Beukenharst. — 456. Kars, de Herdershond. — 457. Een angstige Tocht. — 458. De verkleede Krijgsman. — 459. De Heldin van Maastricht. — 460. Een spion verrast. — 461. De Wraak van den Eskimo. — 462. De Schoolmeester van Sylt. — 463. Gevangen in het Ijs. — 464. Het Spook van de Steengroeve. — 465. De Groote Ronde. — 466. Erik, de Cow-Boy. — 467. De Roover uit Eikenloo. — 468. Het Geheim van den Torenkelder. — 469. Lina, de Smokkelaarster. — 470. Twee maal gered. — 471. De zoon van Keizer Karel. — 472. De Zwarte Vrouw uit den Polder. — 473. Djees, de Schooler. — 474. De Cow-Boy en zijn Zuster. — 475. De Wilde Ridder en het Kind. — 476. Avonturen in de Grot. — 477. De Luchtvlieger.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraagt ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

Prijs: 60 centiem.

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH

Nr. 497bis

A. HANS

Te Marche-les-Dames

TE MARCHE-LES-DAMES

I.

Door den tragischen dood van Koning Albert, werd ieders aandacht gevestigd op Marche-les-Dames, de rotsen bij Namen. Dagelijks trekken er bezoekers heen en men kan reeds voorzien, dat in de toekomst duizenden zich naar die plaats zullen begeven. Daarom willen we hier wat meer van Marche-les-Dames vertellen.

't Was het jaar 1101. Honderden ridders en hun dienaren uit de streek van Namen vertrokken naar het Heilig Land, om dit aan de Turken te ontnemen. De adellijke vrouwen bleven achter op de meestal eenzame kasteelen in het woest gebergte. De afwezigheid van hun echtgenoot zou lang duren... En zeker waren er talrijke dames,

die zich niet veilig gevoelden op hun slot; want slechte kerels vereenigden zich tot benden en zwierven rond, uit op diefstal en roof.

Honderd negen en dertig vrouwen van kruisvaarders besloten samen te gaan wonen in een gebouw, dat achter rotsen bij de Maas in een stil bosch stond, langs een beek, die verscheidene vijvers vormde. Zoo hielden ze elkaar gezelschap; ze konden ook gezamenlijk bidden voor hen, die den verren en gevaarlijken tocht ondernomen hadden.

Talrijke ridders keerden niet meer uit het Heilig Land terug; ze stierven aan vreemde ziekten, werden gedood in gevechten of sneuvelden op de muren van Jerusalem.

Zij, die weer kwamen deden lange verhalen van al de ontberingen en het lijden. Er was rouw in menig gezin...

Veel vrouwen, die aldus hun man verloren hadden, verlieten het gebouw bij de rotsen en het bosch niet meer. Ze wilden samen blijven en stichtten een abdij. Naar de vijvers werd de abdij Onze Lieve Vrouw der vijvers genoemd. (« Notre Dame des Viviers » in het Fransch). De vallei, waardoor de beek stroomde, heette « Marche ». Dit beteekent hetzelfde als in oud Vlaamsch « mark », grens; het was hier vroeger de scheiding tusschen het gebied van Namen en dat van Luik. En zoo noemde men de abdij

ook « Mark der Vrouwen » of « Marche-les-Dames ».

De abdij werd vergroot, en was weldra verbekend. Ze bestond tot aan de Fransche revolutie. Toen werden de zusters verjaagd en de gebouwen voor een groot deel afgebroken.

Toch bleef er het een en ander van over en nadien werd dit in een nieuw klooster verbouwd, dat men nu nog in de vallei ziet en tevens een school is.

De oude abdijskapel is de parochiekerk geworden en daarbij bevindt zich ook de pastorie.

't Is een heerlijk plaatsje. Nog strekken er zich bosschen uit, die met den bodem meerrijzen tot op de heuvels naar de rotsen.

In het klooster wijst men u nog zerksteenenvan voormalige abdissen.

Zoo is de oorsprong van Marche-les-Dames. De bosschen worden bezoomd door steile rotsen, die loodrecht naar de zijde der Maas oprijzen. Toeristen kwamen hier veel en reeds lang voeren bootjes uit Namen naar deze schilderachtige plaats.

De rotsen dus van Marche-les-Dames! Ook Koning Albert kende ze en kwam er gaarne. Hij besteede de steile gevaarten. Dat was bij den vorst ontspanning na veel zorgen en drukken arbeid...

Zoo ging de Koning er weer heen op Zaterdag

17 Februari... Toen stortte hij van een der rotsen en in den nacht vond men zijn lijk aan den voet der rotsen.

II.

Marche-les-Dames ligt op 8 Km. van Namen...

Als we er heen rijden, is het een grauwe dag. Nu en dan slaan regenvlagen neer...

We laten de bevallige stad achter ons en volgen een smallen weg langs de Maas.

Tusschen ons en de rivier ligt nog de spoorlijn naar Luik.

Weldra zien we de eerste rotsen oprijzen. Ze gelijken wel op ronde torens. Ze heeten « Les Grandes Malades », de « groote zieken » of beter nog in 't Vlaamsch uitgedrukt, de « erge zieken ».

En het waren in vroeger tijd wel « erge zieken », die naar hier verbannen werden, melaatschen namelijk.

Melaatschheid was de vreeselijke kwaal der middeleeuwen. Het lichaam der slachtoffers teerde op veel plaatsen weg... En de ongelukki-

gen werden uit het gewone leven weggestooten; men wees hun een plaats ver buiten de stad, waar ze moesten verblijven. Men bracht hun tot op eenigen afstand voedsel, dat ze konden halen...

En zoo werden deze rotsen naar die zieken genoemd.

Daar stond ook de kluis van Sint-Hubert, waar eenzame heremijten verbleven.

De laatste kluisenaar, broeder Joseph, stierf in 1815. Hij was een eigenaardig man.

Elk jaar, tegen Paschen, kreeg hij druk bezoek. Dan verdrongen allerlei lieden uit Namen zich in de oude kapel van de kluis.

Broeder Joseph vertoonde er met poppen de « Passie », de verloochening door Petrus; het verraad van Judas; de gevangenneming; het lijden en sterven van Christus.

De eenzame kluisenaar bootste allerlei stemmen na. Men hoorde, toen Petrus bezwoer, dat hij Jezus niet kende, drie maal den haan kraaien...

En zoo was het ieder jaar in de week voor Paschen een echte begankenis uit Namen en omgeving naar de kluis van Sint-Hubert. Maar in 1815 stierf broeder Joseph, en geen andere kluisenaar volgde hem op.

De nijverheid nam bezit van de rotsen, de « Grandes Malades ». Men brandde er in ovens

kalk en de werkplaatsen breidden zich zoo uit, dat ook de kluis van Sint-Hubert afgebroken werd.

We rijden voort en weldra zien we een menigte volk, en begrijpen we, dat we het tragische Marche-les-Dames bereiken.

Hoog steken puntige rotsen omhoog. Zij bleven gespaard; ze behooren tot het domein der Arenbergs, die er een kasteel bezitten.

Ieder ontroert hier als hij naar een der rotsen blikst, die, welke Koning Albert beklom en waar van hij, door het losraken van een steen, neerstortte... De vorst rolde van de helling... onderwege bleven zijn neusnijper, zijn ransel en zijn muts liggen... Een kleine vlag aan een boom duidt de plaats aan, waar men na lang zoeken, 's Konings lijk vond, nog bevestigd aan een touw.

En dagelijks staren honderden blikken naar dat plekje. Nog scherper voelt men hier het diep tragisch einde van den vorst, die de hoogste Alpentoppen beklom, die aan den Yzer het granaatvuur en de helsche bommen niet vreesde, en hier jammerlijk stierf, zoo eenzaam, zonder een enkele getuige...

Ja, dat heeft een diepen indruk verwekt, niet alleen in ons land, maar over de gansche wereld.

Dagelijks worden hier bloemen en kronen neergelegd...

De plaats van de ramp is met draden afgesloten...

Aan den grauwen rotswand hangt al jaren een Christusbeeld aan het Kruis en men noemt dit: « De Goede God van Barmhartigheid ».

Dikwijls kwamen bedrukte lieden op de eenzame plaats knielen en bidden. Er naast staat een kapel, in 1637 gebouwd, en als we door een opening in de gesloten deur kijken, ontwaren we een oud Maria-beeld. Nog een bewijs, dat al eeuwen geleden menschen uit de streek hier ter bedevaart kwamen...

En dan bemerken we nog een laag, steenen kruis... Het opschrift is bijna uitgesleten, en vermeldt, dat hier « a esté meurtri le sieur Lambert Noé, marchan de Vervier 1689 », (werd vermoord heer Lambert Noé, koopman van Verviers). Zulke kruisen treft men menigmaal langs de wegen en ze werden er geplant ter herinnering aan lieden, die verongelukten of vermoord werden.

Men beweert, dat Lambert Noé, bijna drie

eeuwen geleden door roovers uitgeschud en gedood werd. Hij zal wel een lakenkoopman geweest zijn, die van Verviers naar Namen ging of van hier wilde terug keeren naar huis.

Er is veel volk nu te Marche-les-Dames en toch heerscht er stilte.

Een plakkaatje aan een boom door 't gemeentebestuur daar aangebracht, verbiedt er het leuren... Het mag hier geen handelsoord worden, vol van geroep, geschreeuw... en gedrang.

Boschwachters en gendarmen regelen er het verkeer, maar dit valt hun nu toch gemakkelijk.

De plaats zelve, met haar aangrijpende herinnering, stemt ieder tot stilte en men spreekt met zachte stem, waar men elkaar uitlegt, hoe het ongeluk, den Koning overkomen, verlopen moet zijn...

De vorst lag zoo dicht bij den weg, terwijl er voetgangers en auto's voorbij reden... Maar wie kon het drama vermoeden?

Zooeven heeft een kantonier ons gezegd:

— Omstreeks vijf uur heb ik steenen van den weg opgeruimd. Die waren van de helling afgerold, en hinderden het verkeer...

Het gebeurt wel meer, dat er stukken van een

rots vallen... De man dacht niet aan een ongeluk... En dicht bij hem, verborgen achter een rotsblok en gras, lag Koning Albert dood...

Het is hier wel de plaats, om het gebeurde nog uitvoeriger te verhalen... De menschen, die te Marche-les-Dames komen, zijn nog steeds verwonderd, dat de Koning er op een somberen Februarimiddag rotsen ging beklimmen. En toch is dat zoo begrijpelijk... De vorst had een druk leven. Hij ontving allerlei personen in verhoor, onderzocht en teekende staatsstukken, hield lange besprekingen met ministers en anderen, bestuurde de voorname vraagstukken van den tijd, woonde vergaderingen en feestelijkheden bij. Nu en dan moest hij er eens alleen op uit om den geest te verstrooien en werkelijke ontspanning te zoeken. Het was voor hem als een verfrisschend bad in de zuivere lucht, in de stilte, de rust. Zijn geliefkoosde sport was het beklimmen van bergen. Hij had dat reeds veel gedaan als jonge prins.

In België zijn niet veel beklimmers van bergen en rotsen; in het buitenland is dit anders. Men noemt die sport Alpinisme. In Frankrijk zijn er clubs met meer dan 20.000 leden. Te Parijs telt men 7.000 bergbeklimmers, die zich

oefenen op de lage rotsen van Fontainebleau. In Engeland bestaan er tijdschriften over die sport, en halen de liefhebbers hun hart op in het gebergte van Wales en Cumberland. Ook in Duitschland en Oostenrijk zijn er zeer veel alpinisten.

In België zijn er nauwelijks 500, die bergen beklimmen... Niet ieder kan naar Zwitserland gaan. Men beoefent die sport vooral in de Maasvallei. Sedert 1927 onderzochten de leden van de Belgische Alpen-club de rotsen tusschen Marche-les-Dames en Waulsort. Deze lijken laag, maar zijn ook moeilijk te bestijgen... Men moest voor de beoefening van de sport zand, dat tusschen de gleuven zit, verwijderen, om de veiligheid te bevorderen.

Koning Albert stelde daarin groot belang en bezocht verscheidene malen dit gebied met graaf de Grunne, ook andere rotsen. Zoo beklommen ze samen de rots « De Kaars van Chaleux », boven de vallei der Lesse. Die bestijging duurde zeven uren. Zeer vroeg op een Julimorgen in 1933 klom de Koning op de beroemde rots Bayard. Weinigen zouden hem dit nagedaan hebben.

En we weten, dat de vorst in de Alpen zeer moeilijke bestijgingen volbracht, op duizelingwekkende hoogte.

Men sprak den Koning wel eens over het gevaar van die sport. Glimlachend antwoordde hij

dan, dat er met auto's ook zooveel ongelukken gebeuren. Men zei hem, hoe vreeselijk de val in een afgrond kon zijn.

— Ja, antwoordde de Koning, maar is het niet even erg langzaam op zijn bed te sterven aan een ongenadige kwaal...

De Koning was niet roekeloos. Altijd nam hij zijn voorzorgen... Voor een verre reis koos hij het liefst een vliegtuig uit, maar hij zag het zelf nauwkeurig na, voor hij opsteeg. Het was hem niet te doen om roem. Dikwijls vergezelde hij als een gewoon burger « incognito » jonge bergbeklimmers. En onder een of anderen verzonnen naam beklom hij met gidsen hooge Alpen-toppen.

En zoo trok 's Konings hart dus ook naar de stille eenzame rotsen van de Maasvallei.

Menigmaal ging hij er heen met graaf Xavier de Grunne. Dan waren ze bij de bestijging aan dezelfde koord gehecht. Na de inspanning zaten ze ergens in 't bosch neer en werd de ransel uitgepakt. Gewoonlijk dronk de Koning dan een flesch melk, at hij brood en een paar vruchten. Hij voelde zich vroolijk gestemd, bij zulke uitstapjes.

Albert den ganschen voormiddag druk gewerkt. Hij zou 's avonds een sportfeest bijwonen. Den namiddag wilde hij voor zich zelf nemen... Hij had behoefte aan ontspanning. En hij dacht aan de rotsen van Marche-les-Dames. Daar wilde hij eenige uren vertoeven en zijn lichaam oefenen en van de frissche lucht en de stilte genieten.

Kwart over twaalf verliet hij in een Ford-auto, het kasteel te Laken, alleen vergezeld door zijn kamerknecht Van Dyck, die hem al dertig jaar diende. Ze reden door de wijde Brabantsche vlakten naar de provincie Namen en vijf kwartier later kwamen ze in de buurt van Marche-les-Dames aan.

De auto werd aan de zijde van Boninnes gelaten. De Koning en de heer Van Dyck begaven zich over de hoogvlakte tot bij de rots, die door de beklimmers de « Ongenaakbare » werd genoemd. Daar oefenden zich dikwijls de jonge leden van de alpinistenclub. En verscheidene malen had de Koning de « ongenaakbare » bestegen met graaf de Grunne.

Het was na die wandeling half vier geworden; veel tijd bleef er niet meer over.

— Ik ga nog dalen tot aan den voet van de rotsen, zei de Koning tot Van Dyck. Dan klim ik er nog eens op... Ben ik goed in vorm, zoo zal ik het moeilijkste deel ook bestijgen; anders beklim ik alleen het gemakkelijkste... Volg het pad

nog een vijftig meter en over een uur vind ik u daar terug...

Het waren de laatste woorden, die de Vorst gesproken heeft.

De heer Van Dyck zag den Koning in het struikgewas verdwijnen in de richting van de rotsen bij de kapel van den « Goeden God ».

En Van Dyck wacht... Het is stil rond hem... In de omgeving vermoedt niemand, dat de Koning van België hier is... Men wist het wel, dat hij er dikwijls kwam, maar zelden merkte iemand hem op. Hij was immers altijd eenvoudig gekleed; ook nu droeg hij zijn sportkleding en een klak.

Een uur verstrijkt... En Van Dyck wacht nog... Maar de Koning keert niet terug. De dienaar is verwonderd... De vorst moet te Brussel een sportfeest bijwonen en hij is altijd zoo stipt... Van Dyck staart in de richting van het struikgewas. Dadelijk toch moet de hooge gestalte van zijn meester verschijnen... Doch een half uur verloopt. De dienaar wordt ongerust... Er moet iets buitengewoons gebeurd zijn...

Van Dyck gaat zien... Hij roept... Luid galmt zijn stem door de eenzaamheid. De schemering hangt al in het bosch... de avond valt...

Er komt geen antwoord. De trouwe dienaar wordt nog ongeruster. Hij kruipt tegen de hoogvlakte op, stoot zich aan rotsblokken, struikelt en weet niet, welke richting hij moet inslaan, want hij kent die rotsmassa's niet. Weer roept hij... Het zijn voor hem spannende oogenblikken... Geen antwoord... En nu is het geheel duister... Het is thans kwart voor zes geworden...

Van Dyck daalt de vlakte af tot aan den weg, en opnieuw roept hij... Het blijft stil... En toch dicht bij den angstigen dienaar ligt de Vorst... verdoken door rotsblokken, gras en door de duisternis...

Van Dyck beseft toch, dat er een ongeluk moet gebeurd zijn... Hij moet hulp hebben... In zijn angst besluit hij het paleis te Laken te waarschuwen. Hij begeeft zich naar een hotel bij het klein station van Marche-les-Dames... Hij spreekt over zijn meester, die verdoold is, maar noemt hem niet...

III.

't Is zeven uur geworden. In het paleis te Laken hoort men het ontstellend nieuws. En vijf minuten later vertrekt kapitein Jacques.

Om acht uur verneemt graaf Xavier de Grunne, wat er gaande is. Hij bedenkt, dat er een ongeluk gebeurd kan zijn en stelt voor Dr Nolf te waarschuwen en hem te verzoeken mee te rijden. Dr Nolf is de geneesheer en de vriend van den Koning. Het duurt wat, eer Dr Nolf ter plaatse is, maar om half negen toch vertrekt een tweede auto naar Namen.

Kwart voor tien zijn ook deze heeren te Marche-les-Dames. Kapitein Jacques heeft reeds gendarmen en boschwachters ter hulp geroepen en samen zijn ze aan het zoeken geweest.

De heer de Grunne, die de streek kent, wil de nasporingen ordelijk en degelijk leiden en eerst weten, wat de plannen van den Koning waren geweest en in welke richting hij vertrokken was. Maar op dit oogenblik kan de graaf Van Dyck niet spreken. Deze is met een chauffeur naar de verlaten auto bij Boninne; wie weet is de Koning er niet terug gekeerd langs een anderen weg dan men afgesproken had. Om half elf is de dienaar terug... De Ford stond ginder geheel

Naar een schilderij van Opsomer.

verlaten... Van Dyck vertelt nu hoe hij van den vorst afscheid heeft genomen... en graaf de Grunne kan ongeveer bepalen, waar men moet zoeken. Allen zijn diep ontroerd. Ze voelen, dat er in dit eenzaam oord een drama is gebeurd.

Baron Carton de Wiart is nu ook bij 't gezelschap met lampen, die, helaas, geen helder licht verspreiden.

Graaf de Grunne zal nu de rotsen van den « Goeden God » bestijgen; de Koning kon door een kloof gevallen zijn.

Graaf de Grunne heeft nadien zelf dien angstigen, aangrijpenden tocht beschreven en vertelde:

— De Koning heeft deze rotsen dikwijls bezocht, met mij en anderen. Ik bestijg ze en onderzoek ze nauwkeurig met de electriche lamp. Dit duurt lang, want om te klimmen heb ik mijn twee handen noodig, en het is lastig dan mijn weg te verlichten.

» Ik zet de beklimming voort tot het hoogste punt, maar dat levert niets op. Ik daal af langs den anderen wand, langs de helling die met bladeren is bedekt, en houd me aan den rotswand vast, om nauwkeurig het terrein te kunnen beschouwen, over een breedte van 15 meter ongeveer. Ik stelde me op dit oogenblik niet voor, dat een lichaam, na den val van de rots, op dit terrein verder zou kunnen rollen. Ik vergiste me.

» Ik keer terug bij mijn gezellen, wier opzoeken eveneens vruchteloos gebleven zijn. Het is nu kwart over elf.

» Wij zoeken dan langs de linkerzijde van de rotsmassa, maar weer zonder gevolg echter.

» Na middernacht steeg onze vrees ten top. Alle middelen moeten aangewend worden, en we besluiten vijf van onze beste klimmers, die in staat zijn alle rotsen te bestijgen telefonisch te roepen om deel te nemen aan de opzoeken.

» Terwijl de autobestuurder zich naar Namen begeeft, met het telefonisch bevel, worden de opzoeken hervat maar thans in een andere rotsmassa, die men minder bezoekt.

» Het is weer te vergeefs. Het wordt nu half een. Terwijl we wachten op de kamaraden alpinisten, doorloopen de heeren Nolf, Carton de Wiart en kapitein Jacques het kreupelhout, in alle richtingen, zelfs ver van de rotsen. Het is immers niet onmogelijk, dat de Koning gewond, zich over een zekeren afstand voortgesleept heeft en dan het bewustzijn verloor.

» Gendarmen en twee boschwachters helpen ons. Ik onderzoek in een verder afgelegen rotsmassa een laatste kloof, die ik voor twee jaar, met den Koning gedeeltelijk bestegen heb. Is de Koning misschien langs hier gegaan?

» Ik keer terug naar den weg, en voel mij zeer afgemat. Deze nachtelijke klimpartijen, gedu-

rende 4 uur, in een toestand van steeds grooter wordende vrees, hebben mij uitgeput. Alle inspanningen schijnen mij thans nutteloos.....

Het was voor allen een vreeselijke nacht... En toch waren de heeren al meermalen dicht bij den Koning geweest!

Nog eens daalt kapitein Jacques de helling af, achter de rots van den « Goeden God », maar nu wat verder zijwaarts... daar waar wij thans het vlagje aan een boom zien...

De kapitein ook is lichamelijk en zedelijk afgemat... De geweldige spanning heeft hem uitgeput. Zijn lamp brandt nog zwak...

Eensklaps slaakt kapitein Jacques een gil; hij struikelde over een koord, die aan een lichaam vastgemaakt is. De anderen snellen toe... De lampen worden naar beneden gericht... De ontroering klopt bij ieder tot in de keel.

Daar ligt de Koning op den rug, de handen nog uitgestrekt als om een steun te grijpen... Afgevallen bladeren zijn met bloed doordrenkt. Aan den rechterkant van den schedel gaapt een wonde... Men draagt den Koning in een auto... Overal in 't rond heerscht stilte... Marche-les-Dames ligt in de diepste rust... Pas morgen zal men het vreeselijk nieuws vernemen.

De auto's rijden heen... En in den nacht brengt men Koning Albert terug in het paleis te Laken, dat zijn geliefkoosde verblijfplaats was geweest...

Men moet straks aan Koningin Elisabeth het ontzettend nieuws meedeelen. De telegraaf werkt. Prins Leopold en prinses Astrid, die te Adelsboden in Zwitserland vertoeven en prins Karel, die te Oostende verblijft, worden ingelicht.

Nog eenige uren en het geheele land en de gansche wereld zullen de schokkende tijding vernemen...

En als wij nu te Marche-les-Dames staan, denken we ook aan het onderzoek, dat het park van Namen nog in den nacht aanving...

Men kon het gansche drama volgen; de sporen zijn daar. De Koning beklom de rots; hij wilde nog hooger klimmen en klampte zich vast aan een effen blok, dat plots losliet en den Vorst in zijn val meesleepte; misschien had de Koning nog een punt, twee meter lager kunnen grijpen, maar een tak deed het lichaam achterwaarts kantelen. Met het hoofd naar beneden bonsde de Koning twaalf meter dieper op een rotspunt, waaraan men een bosje haar vond... Hier werd

de wonde toegebracht, die een plotselingen dood moet veroorzaakt hebben.

Men zag bij de morgenklaarte een omgeplooiden tak. 's Konings bril, die tusschen takjes was blijven hangen, het haar en het bloed op een lager rotspunt... en zoo kon men den tragischen weg volgen, door het lichaam in den val afgelegd... Men vond ook den ransel en de pet...

's Zondags reeds kwamen duizenden lieden naar Marche-les-Dames. Gendarmen en boschwachters richtten er een ordedienst in. Het volk stond als verslagen... 't Leek zoo ongelooflijk...

Sommigen van het dorp hadden in den laten avond wel lichtjes door het bosch zien zweven, maar niet kunnen vermoeden, dat men daar naar den Koning zocht...

Marche-les-Dames is een der schoonste punten aan de Maas. Bevallig kronkelt zich hier de rivier... Aan den overkant staat een oude hoeve en wat verder een blank kasteel. De bodem rijst dan naar de heuvels van den rechteroever...

Als we hier staan, komt daar weer een school. In rij stappen de kinderen naar de afsluiting. Een der boschwachters neemt hun krans aan, groet en legt ze neer bij de vele bloemen. Een onderwijzer wijst de plaats van de ramp, de noodlottige rots, en de vlag, die aanduidt, waar de Koning gevonden werd. De leerlingen luisteren aandachtig...

We zien autobussen uit Oost-Vlaanderen en Limburg... Ook zij brengen schoolkinderen aan. En zoo gaat het alle dagen...

Al deze bezoeken zijn een stille, ontroerende hulde aan den Vorst, die zoo trouw is geweest aan zijn land en zijn volk (1).

(1) Over 's Konings lijkplechtigheden, over de troonbeklimming van Leopold III, over de periode van den Yzer vertellen we in onze vorige boekjes: « Albert I, Leopold III en Koning Albert aan den Yzer ».

Wat verder is het klein station van Marche-les-Dames.

Maar wij slaan bij het kasteel een zijweg in. Spoedig zijn we aan de dorpskerk en het klooster...

Daar is dus, zooals we reeds verteld hebben, de oorsprong van Marche-les-Dames. Een nederig torentje rijst boven de grauwe gebouwen.

We denken aan de vrouwen der Kruisvaarders, die hier in stille afzondering voor hen baden, die den verren tocht naar het Heilig Land ondernomen hadden.

Nadien is de abdij een middelpunt geweest van liefdadigheid. Menigeen vond er hulp en troost... Dikwijls woedde in de omgeving het geweld en de zusters hebben er allerlei tijden doorgemaakt.

Veel is er van de vroegere abdij niet overgebleven... Men toont er nog een oud Onze Lieve Vrouwenbeeld, dat uit een vijver opgevischt is en daarin waarschijnlijk tijdens de Fransche revolutie werd geworpen...

Op den achtergrond rijst de bodem met de stille bosschen, die hier goed verzorgd worden...

Groepen zwarte Oostenrijksche dennen bekronen prachtig de kam der rotsen. In potten

heeft men deze dennen aangebracht en ze werden dan in een laag aarde op de steenmassa's geplant. De wortelen drongen tot in de rotsen.

Al deze verschillende bosschen dragen namen.

We zijn nu in de schoone vallei van Gelbressée, en poozen even aan den grooten vijver, waar 's avonds en 's nachts dikwijls de reeën komen drinken.

In 't jachtseizoen wordt hier veel wild buit gemaakt. In 1933 schoot men er 25 reeën, honderd hazen, en meer dan 800 konijnen.

Niet overal in de streek verzorgt en spaart men de bosschen... De nijverheid heeft er al veel vernield...

In 1924 heeft men te Marche-les-Dames als een hulde gebracht aan de pracht der bosschen. Men plantte een eik op de speelplaats van het gehucht Wartet... 't Was om de jeugd op te wekken tot eerbied voor de natuur en tevens een bede tot de overheden, om de pracht der bosschen te sparen...

De bevolking van Marche-les-Dames en omliggende dorpen, de pers, vele maatschappijen, waren er samengestroomd om het « boomenfeest » bij te wonen.

Op dezen weg zien we nog de oude hofstede « Ferme des Dames » of « Hoeve der Vrouwen », met haar eigenaardige poort, door een vierkan-

ten toren bekroond. Ze behoorde tot de abdij en voorzag destijds de zusters van brood, boter, melk, eieren en zoo meer.

We rijden nog verder en zien het oude kerkje van Gelbressée op een hoogte.

Hier bereiken we den grooten weg van Hanut naar Namen en zoo kunnen we naar de stad terug keeren.

We stoppen een wijle te Bouges, met zijn merkwaardige kerk. Een stil dorpje... We genieten het prachtig panorama van Namen en de vallei van Maas en Samber... Het uitzicht is er verrukkelijk...

Bouges herinnert ons ook aan het tragisch einde van een vorst, dat van Juan van Oostenrijk, zoon van keizer Karel V. Hij was in 1576 landvoogd over ons land, dat echter in vollen opstand was tegen Spanje.

Don Juan kon dien opstand niet bedwingen, en ziek en uitgeput, 33 jaar oud, lag hij hier te Bauges in zijn kamp.

Men had hem in een hoeve gebracht, weinig beter dan een hut. Tapijten met koninklijke wapens bedekten de ziltige muren. Gaten in het dak waren dicht gestopt met stroo. Hier lag

don Juan te sterven... Zijn neef Parma verpleegde hem.

— Ik zal sterven, sprak Juan tot Alexander van Parma. O, schrijf een brief aan mijn broeder, Koning Filips... Vraag hem, dat ik begraven mag worden naast mijn vader in Spanje... Meld hem ook, dat ik hem altijd trouw heb geëdiend... Gij moet na mij landvoogd worden.

Don Juan ontving vroom de laatste sacramenten.

Op 1 October 1578 stierf don Juan...

's Avonds kwamen dokters zijn lijk balsemen. Het lichaam was van binnen zwart... Had de prins ook wat aan de pest geleden, die in het leger woedde? Of was er vergif in zijn eten gemengd geworden? Men kon het niet uitmaken...

Den derden dag werd de doode in een prachtige stoet naar de groote kerk te Namen gebracht... Daar had de plechtige lijkdienst plaats. Het hart werd voor het altaar begraven. Het lijk bleef op de baar, tot men bevelen van den koning zou hebben.

Filips wilde aan het verzoek van zijn broer voldoen, en dezen begraven naast keizer Karel. De doode moest dus naar Spanje vervoerd worden. Maar dat mocht van den gierigen vorst niet veel kosten. Het lijk plechtig overbrengen, dit was te duur. Dan moest men een prachtigen

stoet vormen en allerlei eerbetuigingen houden in de steden, welke men doortrok.

— Snijdt het lichaam in drie stukken... steek elk stuk in een zak, en dan kunnen drie ruiters ieder een zak aan hun paard hangen, schreef de koning.

Alexander van Parma was verontwaardigd, toen hij dit las. Zoo behandelde Filips zijn broer, den zoon van den keizer. Maar de bevelen moesten gevolgd worden. Men sneed dus het lijk in drie stukken. En de ruiters reden heen als vervoerden ze eenige goederen...

In Spanje hechte men de stukken van don Juans lichaam weer aan elkaar met ijzerdraad. Het werd prachtig gekleed. En in een kamer van het paleis stelde men den doode recht tegen een muur. Men moest het lichaam natuurlijk op verborgen wijze er aan vast binden. Nu kwam koning Filips naar zijn broer kijken... Het was of hij een afschrikwekkend spook zag... Hij schrok en haastig verwijderde hij zich. Hij gaf dan bevel Juan naast hun vader, keizer Karel, te begraven.

Dit gebeurde in alle stilte.

Het hart van don Juan bleef dus te Namen. Hier ziet men nog in de kerk van Sint-Aubain, achter het altaar, een nis door een zwart marmereen plaat gesloten. Deze nis bevat het hart van den ongelukkigen zoon van keizer Karel. Het Latijnsch opschrift werd opgesteld door Alexander van Parma, die don Juan als landvoogd opvolgde.

Ja, ook Namen en omgeving hebben veel geschiedkundige herinneringen.

Voor ons is echter nu wel de aangrijpendste het tragische einde van Koning Albert, die te Marche-les-Dames een paar uur verpoozing kwam zoeken en er zoo jammerlijk den dood vond...

Dat heeft het volk diep aangegrepen...

We keeren nu te Namen terug en hebben dus rond gansch het domein van Marche-les-Dames gereden.

Veel toeristen bezoeken jaarlijks de stad Namen. Van de citadel heeft men een prachtig gezicht op de vallei van de Maas en de Samber.

Wij denken hier ook aan de woelige oorlogsdagen toen de forten van Namen een heftigen

weerstand boden, maar voor de overmacht moesten bezwijken.

Een groot deel van het garnizoen kon echter langs Frankrijk aan Duitse krijgsgevangenschap ontsnappen.

EINDE.

BERICHT.

In A. Hans' Kinderbibliotheek zijn verschenen :

Koning Albert I.

Koning Leopold III.

Koning Albert aan den Yzer.

Te Marche-les-Dames.

Vraag ook al de vroeger reeds verschenen nummers.

Daar er veel vraag naar deze werkjes is voor scholen, werden zij opnieuw gedrukt en zijn ze dus nog beschikbaar.

